

Reflectie eigen visie op leven en sterven

Docenteninstructie

Introductie

Het doel van deze leertaak is om studenten te laten reflecteren over hun eigen visie op leven en sterven. De visie op leven en sterven behoort in de palliatieve zorg tot het domein 'zingeving'. Het is expliciet de bedoeling dat studenten hierover met elkaar in gesprek gaan, zodat zij zien dat mensen daar verschillend over denken. Vervolgens richt de groepsdiscussie zich op de invloed van deze verschillende denkwijzen op de palliatieve zorg. Belangrijke vragen daarbij kunnen zijn: Wat is de rol van de dimensie zingeving op de zorg? Wat is de rol van een zorgverlener hierin? En welke invloed heeft het op de zorg en de behandelrelatie als de ideeën van een patiënt heel anders zijn dan die van de zorgverlener zelf?

Dit is leertaak 3 van de leerlijn Communicatie en Zingeving.

Vaardigheden:

- Kunnen reflecteren en discussiëren over de eigen ideeën over sterven en dood en wat de invloed hiervan kan zijn op de rol als zorgverlener in de palliatieve zorg.
- Kunnen reflecteren en discussiëren over de eigen ideeën over zingeving en wat de invloed hiervan kan zijn op de rol als zorgverlener in de palliatieve zorg.

Werkvormen:

Voorbereiding

- Vraag studenten om zich voor te bereiden door via de website van STEM (<https://www.stichtingstem.info/>) een vragenlijst in te vullen over verschillende sterfstijlen (onder kopje 'Wat herken jij?' www.stichtingstem.info/Wat-herken-jij).
- Laat hen ook het 'Wensenboekje' bekijken op de website van netwerkpalliatievezorg.nl (<https://www.netwerkpalliatievezorg.nl/Portals/137/2019/Netwerken-Palliatieve-Zorg-Twente-Wensenboekje%20v2.pdf>), en aan de hand daarvan nadenken over hun eigen ideeën en wensen ten aanzien van sterven en dood.
- Vraag hen om aantekeningen te maken of om dit boekje expliciet in te vullen. Op deze website staan ook links naar blogs van ervaringsdeskundigen.
- Vraag studenten daarnaast om enkele ondersteunende bronnen te lezen of te bekijken (zie ondersteunend materiaal).

Groepsbijeenkomst

Besteed aan het begin van de groepsbijeenkomst expliciet aandacht aan het creëren van een veilige sfeer. Bespreek dat mensen verschillend denken over leven en dood, en over wat het leven voor hen zinvol maakt. Leg uit dat het de bedoeling is om in deze bijeenkomst zo open mogelijk te praten daarover, omdat zij daar als zorgverleners ook mee te maken zullen krijgen. Maar geef daarnaast ook aan dat iedereen daarin elkaars grenzen moet respecteren en dat zij zelf mogen bepalen waar ze wel en niet over willen praten. Maak eventueel afspraken over gedragsregels.

Het eerste deel van de groepsdiscussie is gericht op de relatie tussen de verschillende sterfstijlen, zingevingsvragen, ideeën en wensen ten aanzien van sterven.

Vragen die u kunt stellen zijn bijvoorbeeld:

- Wat vonden jullie van de verschillende sterfstijlen?

- Welke sterfstijl kwam er bij jullie als hoogste uit?
- Zou er inderdaad een verband zijn tussen sterfstijlen en leeftijd, gender, opleidingsniveau, etc.? (dit wordt in de beschrijving gesuggereerd) Waarom wel, niet?
- Wat vonden jullie van het Wensenboekje?
- Zouden jullie het 'Wensenboekje' in de praktijk willen gebruiken en voorstellen aan je eigen patiënten?
- Wat zou voor jullie belangrijk zijn in de laatste fase van je leven? En waarom?
- In hoeverre zie je de verschillende dimensies (lichamelijk, psychisch, sociaal en zingeving) terug?
- Hoe zou je willen sterven? En waarom?
- Zijn er verschillen in jullie wensen? Waar komen die verschillen vandaan?
- Ken je mensen in je omgeving die daar heel anders over denken? Waar komen die verschillen vandaan en wat doet dat met jullie?
- Hoe zouden deze verschillen jullie invulling van zorg (kunnen) beïnvloeden en hoe zou je dit kunnen overbruggen?

Het tweede deel van de groepsdiscussie richt zich op de relatie met de rol als zorgverlener. Studenten vinden het soms moeilijk om die relatie te zien. Probeer daarom om deze discussie zo concreet mogelijk te maken. Vragen die u kunt stellen zijn bijvoorbeeld:

- Hoe zou je als zorgverlener met patiënten en hun naasten kunnen praten over wensen ten aanzien van sterven?
- Hoe zou je als zorgverlener met patiënten en hun naasten kunnen praten over vragen rondom zingeving?
- Waarom is het belangrijk om te praten over zingevingsvragen? Hoe kan dit invloed hebben op het zorgplan? Op jouw rol als zorgverlener?
- Hoe zou je reageren als een patiënt hele andere ideeën en wensen heeft dan jijzelf?
- In hoeverre is het de taak van een zorgverlener om te praten zingevingsvragen?

Alternatieven:

U kunt ook een aantal vragen op kaartjes zetten, en vervolgens steeds een student een kaartje laten trekken en beantwoorden (vgl. Man Bijt Hond).

Een andere mogelijkheid is om studenten eerst in kleinere groepjes over een aantal vragen te laten spreken, en daarna in de grotere groep de belangrijkste punten laten rapporteren.

Opdracht

Geef aan het einde van de groepsbijeenkomst uitleg over de reflectieopdracht: Stel dat je nu te horen zou krijgen dat je nog 4 maanden te leven hebt, wat zou je dan willen? Wat zou voor jou belangrijk zijn? En hoe zou je willen dat een zorgverlener daar mee omgaat?

Geef vervolgens praktische informatie over de lengte van de reflectie, de deadline, en de manier van inleveren.

Suggestie voor format:

- 0.5-1 pagina over je eigen ideeën: Wat zou je doen als je nu te horen zou krijgen dat je nog 4 maanden te leven hebt? Wat zou dan voor jou belangrijk zijn? Wat zou jouw leven zin geven? Hoe zou je willen sterven?
- 0.5-1 pagina over je verwachtingen van de zorgverlener: Hoe zou je willen dat een zorgverlener met jou het gesprek hierover aan gaat? Hoe verwacht je dat de zorgverlener jou helpt om je eigen ideeën en wensen te verwezenlijken?

Alternatieven:

U zou ook studenten kunnen vragen om een korte videoboodschap (2-3 minuten) op te nemen over het eerste deel (je eigen ideeën) en hen dan met een medestudent laten reflecteren op wat zij van een zorgverlener verwachten als zijzelf nog 4 maanden te leven zouden hebben. Laat elk duo 3 take-home messages formuleren en posten op een vlog.